تەور کلکی لە دار نەبێت.. ناتوانێت دار ببڕێتەوە … رەزا شوان

پارتی دیموکراتی گەلان و پارتی کرێکارانی کوردستان، یەک لایەنانە دروشمی برایەتی تورک و کوردیان بەرزکردوونەتەوە، دەیانەوێت ئەوە بخەنە هزری نەتەوەی کوردمان، کە (کورد بەبێ تورک ناتوانێت بژیت) لە کاتێکدا کە نەتەوەی تورک هەرگیز خۆیان بە برای کورد نەزانیوە و نازان، دانیان بە بوونی پێنجا ملیۆن کورد دا نەناوە و ئامادەش نین کە دانمان پێدابنێن.. تا ئەمڕۆش، نکووڵی لە هەبوونی نەتەوەی کوردمان دەکەن و بە دوژمنی سەرسەختی خۆیانمان دەزانن، تا سەر ئێسقان رقیان لێمانە، نەوە لە دوای نەوەشیان،، بە بیر و ئایدۆلۆژیای ڕەگەزپەرستی و بەگەنیان، گەش و پەروەردەیان کردوون و دەکەن.. لە دەستووری تورکیادا، وشەیەک نییە بە ناوی کوردەوە بە تورکی شاخاوی ناویان بردووین.. دەستووری تورکیا، جەخت لەسەر ئەوەش دەکات، کە لە تورکیادا یەک نەتەوە و یەک زمان و یەک ئاڵا هەیە، ئەوەی لە تورکیاشدا بژی تورکە. تا ئەمڕۆش ئەم دەستوورە ڕەگەزپەرستییە پەیڕەوی دەکەن و هەڵەی راست و چەپیان بەسەر هەموو نەتەوەکانی تردا هێناوە.. تا ئەمڕۆش منداڵانی کوردمان، بە بە تەبزی بەیانیان دەبێ ئەم دروشمە ڕەگەزپەرستییە، بە زمانی تورکی بڵێنەوە، گەر نەیڵێنەوە دایکان و باوکانیان دەگرن بەجوداخوز تۆمەتباریان دەکەن.. ئەمە دەقی تورکییەکەی ئەو دروشمەیە، ئەمە لێرەدا بە کرمانجی نووسیومانە:(ئەز تورکم… دایکم تورکە… باوکم تورکە… دایپیرەم تورکە… باپیرەم تورکە… بنیادەم تورکە… زۆر بژی کەماری.. بژی.. بژی… بژی… زۆر بژی کەماری) ڕێژانەش دەبێ ئەم رستەیەش دووبارە بکەنەوە:

(شاد ئەو کەسەیە کە بڵێ من تورکم) هەر لە پۆلی یەکەمی سەرەتاییەوە، منداڵانی کوردمان فێری ئەوە دەکەن کە شانازی بە ئەوەوە بکەن کە تورکن. بە بیری کەمالیزم و شەفێنیزم و تۆرانیەت، هزر و بیریان زاخاو دەدەن، تا وایان لێبکەن، کە لە نەتەوەی کوردمان هەڵیان بگێڕنەوە و سۆز و هاوبەستەبوونیان بە کورد و کوردستان نەبێت و زمانی کوردییان لەبیربەنەوە، داب و نەریتەکانی کوردیان لەبەرچاو بخەن.. لە هەموو دایرەکانی سەرژمێریشدا، ناوی کوردی تۆمار ناکەن، دەبێ ناوێکی تورکی لە منداڵانی کورد بنرێت..

تورکیا چەندین لاو و مێردمند□ی کوردیان لە سێدارە دا، لەسەر ئەوەی، لە قوتابخانەکاندا ئامادە نەبوون، کە ئەو دروشمە رەگەزپەرستە تورکییە بڵێنەوە.
زیاتر لە سەد ساڵە، تورک نامەردانە رەشەکوژی و کۆمەڵکوژی کورد دەکات، دیهات و شارۆچکە و شاری کورد تاڵان دەکات و وێرانیان دەکەن.. ئەو تاوانان و کارەساتانەی کە تورکی رەگەزپەرست، بەسەر کوردیان هێنان و دەهێن.. زۆر زیاترن لەو تاوانانەی کە بەسەر ئەرمەنییەکان و یۆنانییەکانیان و ئاسوورییەکانیان دا هێنایان.
زیاتر لە سەد ساڵە، تورک بە زەبر و زۆرداری، سیاسەتی ئەنتەگراسیۆن لە گەڵ کورد بەکاردەهێنن، واتە سیاسەتی بە تورکردنی کورد، یا توانەوەی نەتەوەی کوردمان لە بۆتەی نەتەوەی تورک دا، ئەم نیازە گڵاوەشیان بە پیلانێکی تۆکمە و بە بەرنامەڕێژی جێبەجی دەکەن.. ئارمانج و نیازی گڵاویان ئەوەیە، کە ناسنامەی نەتەوەیی کوردیمان بسڕنەوە.. ئەم سیاسەت و نامەردیانەی تورکیای فاشستی، لە دەوڵەتی ئیمپریالیزمی عوسمانییەوە تا ئەمڕۆ درێژەی هەیە و تادێت تۆختری دەکەنەوە.
سەیرە و جێی سەرسۆڕمانە، کە پارتی دیموکراتی گەلان و پارتی کرێکارانی کوردستان، بانگەشەی برایەتی تورک و کورد دەکەن و دەڵێن:(کورد بەبێ تورک ناتوانێت بژیت.!) بە داخەوە کە کورد، هەمیشە خۆی بەکەم و بە بچووک دەزانێت، نەیتوانیوە سنووری ترسی وەهەمی لە داگیرکەرانی کوردستان لە هزر و لە دەروونی خۆیدا دەربکات.
لە دوای جەنگی جیهانی یەکەم و رووخانی دەوڵەتی عوسمانی، هەموو ئەو گەلانەی کە ژێردەستەی عوسمانییەکان بوون رزگاریان بوو، بوون بە خاوەنی دەوڵەتی سەربەخۆی خۆیان.. تەنیا نەتەوەی کوردمان نەبێت.. کە نەمان توانی بە زیرەکی و بە یەکگرتوویی و بە یەکدەنگی و بە راپەڕین و بە سیاسەت هەوڵبدەین و هاوپەیمان رازی بکەین و ئەو هەلە زێڕینە بقۆزینەوە و ئێمەی کوردیش (دەوڵەتی کوردستان) دابمەزرێنین. لەوە دواش چەندین هەلی ترمان لە دەست دا.. چونکە ئێمەی کورد تا ئەمڕۆش هیچ وانە و پەندکمان لە هۆیەکانی شکستییەکانی گەلەکەمان وەرناگرین، جار لە دوای جار خراپتر و قووڵتر تێکەوتووین و دۆڕاوین.. ئەمە خاڵێکی لاوازی سەرکردەکانی کوردە.
لە شۆڕشەکی (شێخ سەعیدی پیران: ١٩٢٥) ەوە تا ئەمڕۆ زیاتر لە دوانگزە شۆڕش و راپەڕینمان پەرپاکردووە، بە هەزاران لاوی جوان و دلێرمان بوون بە سووتەمەنی ئەم شۆڕشانە، بە هەزاران گوند و شار و شار□چک□مان تاڵان و وێران کران، چەندین جار رەشەکوژی و

کۆمەڵکوژیان لێکردین، بە هەزاران کوردیان لە زێدی باوباپیرانیان بە زۆر دەرکردن، دیمۆگرافیای بەشێکی زۆری ناوچەکانی کوردستانیان گۆڕین. بە داخەوە هیچمان بە هیچ نەکرد و مایە پوچ بووین و هاتینەوە سەر ساجی عەلی.. زیادەڕۆییش ناکەم کە دەڵێم، تا ئەمڕۆ سەرکردە و تێکۆشەر و شۆڕشگێڕێکی دڵسۆز و بلیمەت و قاڵۆوەبووی سیاسەتی ئەوتۆمان لێ هەڵنەکەوتووە. کە بە دانایی و زانایی و بە زیرەکی بتوانێت هەموو کورد لەژێر چەتری کوردایەتی و کوردستان پەروەریدا کۆبکاتەوە و بتوانێت خەبات و تێکۆشان و راپەڕینی گەلەکەمان یەکبخات و بتوانێت هێزێکی بەهێزی یەکگرتووی کوردستانی دابمەزرێنێت.. سەرکردەیەکی نەتەوەیی و سیاسی کە بتوانێت پارتێکی سیاسی یەکگرتووی نەتەوەیی رزگاریخواز و ئازادیخواز و دیموکراتیخوازی بە راستی دابمەزرێنێت، تا بتوانێت ناوماڵی کوردیمان رێکبخات و متمانەی گەلەکەمان بە دەستبهێنێت.. سەرکردەیەکی دڵسۆز کە بتوانێت ستراتیژییەتێکی نەتەوەی کوردی بەهێز و تۆکمە دابڕێژێت، بە ئەوەی سەنگ و قورسایی و هەژموونێکی ناوچەی و جیهانیمان هەبێت و لە کێشە و لە هاوکێشەکانی ناوچەیی و جیهانیدا بە هەندمان بزانن.
لەگەڵ ئەوەشدا، ئێمەی کورد گەلێکی پەرتەوازەی یەکدەنگ و یەکگرتوو و یەکڕیز نین و خاوەنی وتارێکی نەتەوەیی و سیاسی یەکگرتوو نین.. میللەتێکی فرە کوێخاین و هەر کاکەمان ئاوازێک دەچڕێ و خۆی کردووە بە دەم راستی گەلی کوردمان.. بە هاندان و فیتی داگیرکەرانی کوردستان و نەیارانی گەلەکەمان پاشەقولی یەکتری دەدەن، دەستیان چۆتە خوێنی یەکتری و ملی یەکتری دەشکێنین. ئەم خۆخۆرییەش دیاردەیەکی تازە نییە.

زۆریش بەداخەوە، کە ناپاکی و خۆفرۆشی و جاشایەتی و نۆکەری بێگانە، لە کۆنەوە بووە بە دیاردەیەکی زەق لە نێو گەلی کورداماندا.. هۆیەکی سەرنەکەوتن و شکستهێنانی راپەڕین و شۆڕشەکانی کوردستانن.. بە هۆی جاشایەتی و خۆفرۆشی و نۆکەری و سیخوڕی کوردەوە بووە.. کە بە پارە و پۆست، بوونە بە چاوساغ و بە کەوا سووری پێش لەشکری داگیرکەرانی کوردستان.. لە رابردوو و لە ئێستاشدا، زۆرن ئەو جاش و خۆفرۆش و نۆکەر و ناپاکە کوردانەی، کە بوونە نۆکەر و سیخوڕی تورکیا و ئێران و عێراقی داگیرکەرانی کوردستان و ناپاکیان لە کورد و کوردستان کردوون.
(سوڵتان عەبدولحەمید)ی عوسمانی، چەند تیپێکی سوارەی بەهێزی لە کورد پێکهێنا (جاشە کوردی حەمیدی) پێشی سوپای عوسمانی خستن و شەڕی دوژمنانی خۆیانیان پێکردن و زۆربەیان بەکوشت دان.. گەر

بوایە ئەو هێزە کوردیانەمان لە جیاتی ئەوەی کە شەڕ بۆ داگیرکەری کوردستان بکەن.. شەڕیان بۆ رزگاری کوردستان بکردایە، دەیانتوانی کوردستان رزگاربکەن.. دەبووین بە دەوڵەتی کوردستانی سەربەخۆ.
مستەفا کەماڵ (ئەتاتورک)ی گۆڕبەگۆڕیش، کۆمەڵێک بەڵێن و درۆی بە کورد دا، بەو بەڵێنانە کوردی هەڵخەڵەتاند، کە کورد و تورک بران و هاومافن لە تورکیادا، گەر کورد پشتگیری لێبکەن و یارمەتی بدەن، لە دوای سەرکەوتن، هەموو خواست و مافەکانی کورد جێبەجێ دەکات..
کوردی خۆش باوەڕیش زوو بڕوایان بە بەڵێنەکانی ئەتاتورک کرد و هەموو هێز و توانایەکیان خستە بەردەستی.. بەشی زۆری هێزەکانی ئەتاتورک لە کورد پێکهاتبوون. گەر بە پشتگیری و یارمەتی هێزەکانی کورد (جاشە کەماڵییەکان) نەبوایە، ئەتاتورک نەیدەتوانی کۆماری تورکیا دابمەزرێنێت.. دڵسۆزان و هۆشیارانی گەلەکەمان باش مستەفا کەماڵیان دەناسی کە چەند نامەرد و دڕندە و درۆزن و فێڵبازه و چ نیازێکی گڵاو و رقێکی رەش لە دژی گەلی کوردمان لە ناخی بۆگەنی دا هەیە.. کورد لە رێگای ئەرزەڕوومدا کەمینێکیان بۆ ئەتاتورک دانا کە بیکوژن، بە داخەوە کە ئەو پلانە، هەر لە لایەن جاش و نۆکەرانی کوردەوە سەری نەگرت و شکستی هێنا.
ئەتاتورکی رەگەزپەرست، لە دوای سەرکەوتنی و دامەزراندنی کۆماری تورکیا و بوونی بە سەرۆک کۆمار، نەک هەر بەڵێنەکانی کە دابوونی بە کورد جێبەجێ نەکردن، بەڵکو بە ئەوپەڕی نامەردی و دڕندەی و دڵڕەقی رق□شییەوە، بەبێ دەست پاراستن لە منداڵ□ی کوردی ناو لانکیش، کەوتە رەشەکوژی و کۆمەڵکوژی کورد و تاڵانکردن و ێرانکردنی سەدان گوند و شاری باکووری کوردستان، بە دەربەدەرکردن و راگواستنەوە و گۆڕینی دیمۆگرافیای کوردستان، سەرکوتکردن وەڵامی ماف و داواکانی کوردی دایەوە.

هەر لەسەر داوا و فیتدان و هاوکاریکردنی (ئەتاتورک) ی رەگەزپەرست بوو، کە ستالینی ستەمکار (کۆماری کوردستانی سووری: لە ١٩٣٢) دا، هەڵوەشاندەوە و بە هەزاران لاو و ژن و منداڵ□ی کوردی کوشت و ماڵی کوردیان تاڵان کرد و بەهازارانیش کوردی ماڵوێران و سەرگەردان و دەربەدەر کردن و بە زۆر بۆ بیابانی سیبیریا و شوێنە سارد و سەختەکانی روسیا گواستیاننەوە.. کۆماری کوردستانی سوور برایانی کوردمان لە دەڤەری قەفقاس لە (١٩٢٩ ـــ ١٩٣٢) لە ناوچەی (قەرەباغ)ی ئێستا دایان مەزراند، پایتەختەکەشی شاری (لاچین) بوو.
لە ساڵی (١٩١٩) دا، کە شاندی تورکیا بۆ کۆنگرەی (سیڤەر) چووبوون، مستەفا کەماڵ نامەیەکی بۆ ئەندامی ئەو شاندە (ئەلیاس بەگ) دەنێرێ، تێیدا داوای لێدەکات کە "نا□ب□ت باسی هیچ چارەسەرێک بۆ

کێشەی کورد بکرێت، ناشبێت هیچ بوارێک بە ئەم هەلانە بدرێت.." ئەو کاتە هێشتا نەببوو بە سەرۆک کۆمار.. کە ئەوە قسانەی کرد.

ئەتاتورک بە پارە و بە پۆست و پایە، توانی چەند کەسانێکی کوردی ناپاک بکڕێت و لە کاتی پێویست دا، بە نیاز و مەرامە گڵاوەکانی خۆی، لە دژی خواست و مافەکانی کورد بەکاریان بهێنێت.. ئەو کوردە کەمالیزم و تۆرانیلیزم و ناپاک و جاشە کوردانەی، کە بوون بە نۆکەر و بە سیخوڕی ئەتاتورکی کوردکوژ، ڕۆڵێکی ناپاکی گەورەیان هەبوو لە لەباربردنی هەلی دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی دا.. ئەم ناپـــاک و نۆکەرە بەکرێگیـــــــراوانە، گەیشتنە ئەو رادەیەی، کە نکووڵیان لە کوردبوونی خۆیان کرد و خۆیان بە تورک دەزانی..

لەوانەش: خەفرەش و جاشی ڕەشمەڵەسەر (دیاب ئاغای دەرسیمی) یە، کە ڕۆڵێکی ناپاک و گەورەی بینی لە دژایەتیکرنی گەلەکەی لە باکووری کوردستان دا.

(دیاب ئاغای دەرسیمی) سیخوڕ و نۆکەرێکی نزیکی ئەتاتورک بوو، ئەندامی پەرلەمانی تورکیا بوو، نوێنەری شاری دەرسیم بوو.. بە دەنگی کورد و بە سەر شانی کورد، بوو بە ئەندام پەرلەمان، بە داخەوە، وەکو شاعیری گەورەمان (پیرەمێرد) ی نەمر دەڵێت:

هێـشـتا پـیـاوی چـاک لـێک نـاکـەیـنـەوە

گـــرەو لـە پـیـاوی بـــــەد نـابـەیـنـەوە

دیاب ئاغای ناپاک و ناڕەسەن و نۆکەر، لەناو پەرلەمانی تورکیادا، وتی:"ئێمە کورد نین.. ئێمە تورکین" زۆریش بە شانازییەوە ناوی ئەتاتورکی دەبرد و بە "حەزرەتی غازی مستەفا کەماڵ پاشا" ناوی دەبرد.. کەچی لە سەرانسەری باکووری کوردستاندا، کورد بە "مستە کافـر" ناویان دەبرد.. گەرچی دیاب ئاغا نوکووڵی لە کوردبوونی خۆی کـرد. بەڵـام گەر تـورک دیـاب ئاغایـان بە تـورک بزانیبـایە، ئەو ڕەشەکوژی و کۆمەڵکوژی و کارەساتەیان بەسەر شارەکەی (دەرسیم) و بەسەر نەوەکانی و کەسوکاریدا نەدەهێنا.

لە شۆڕش و راپەڕینەکەی دەرسـیم دا، لە سـاڵی (١٩٣٧ــــ ١٩٣٩)، بە سەرۆکایەتی (سەید ڕەزا) ی دەرسیمی.. تورکیا بە دڕندانەترین و نامەردترین شێوە (٥٠) هەزار ژن و منداڵ و لاوی کوردیان شەهید کرد، زیـاتر لە (٧٥) هەزار کوردیـان، لە زێـدی خۆیـان دەربەدەر کـرد و رایان گواستنەوە بۆ شوێنانی تر، بە سەدان گوند و شارۆچکەی ئەو دەڤەرەیان تاڵان کردن و دواتر وێرانیان کردن.. تەنانەت کچە □□□□ خ□دۆڕاوەکەی ئەتاتەرکی دەستی دیاب ئاغا (کچی راستی خۆی نەبوو بەخێوی کردبـوو) کە نـاوی (سـەبیحە گـوکچەن)ە کە یەکەمـین ژنە فڕۆکەوانی جەنگ بوو لە تورکیادا، چەند جارێک بە فڕۆکەی جەنگی، زۆر دڕندانە، شاری دەرسیمی بۆردوومان کرد.. بە دەیان ژن و منداڵی

کوردی شەهید کرد. (فڕۆکەخانەی سەبیحە) لە ئەستەنبوڵ، بە ناوی ئەم ژنە تاوانبارەوە نراوە.. کە (سەید ڕەزا دەرسیمی) دەستگیرکرا، بە فەرمانی ئەتاتورک دادگای تورکیا بڕیاری لە سێدارەدانی بە سەید ڕەزا دەرسیمی و بە چەند سەرکردەیەکی تری کورد دەرکرد.. سەید ڕەزا و کوڕە بچووکەکەی کە (١٦) ساڵان بوو، لەگەڵ (١٢) لە سەرکردەکانی تری کوردمان، لە (١٩٣٧) دا لە سێدارە دران.. دواتریش ناوی شاری (دەرسیم) یشیان گۆڕی بە (تونجەلی).. لە ڕۆژی لە سێدارەدانیان دا.. خودی ئەتاتورک لەو ڕۆژەدا ئامادەی لە سێدارەدانیان بوو.
ئەتاتورک بە سەید ڕەزای وت:"ئەگەر دان بە هەڵەکاندا بنێیت و پەشیمانی خۆت دەربڕیت، لێت دەبوورم" سەید ڕەزا پێی وت:"من کارێکم نەکردووە تۆ لێم ببووری.. پەشیمانیش نیم" سەید ڕەزا لە بەردەم سێدارەشدا، ڕووی لە تۆرانییەکان کرد و وتی:" تەمەنم حەفتا و پێنج ساڵە ئێستا لە سێدارە دەدرێم، گیانم دەچێتە پاڵ گیانی قوربانیانی خەبات لە پێناوی کوردستان دا دەرسیم سەرنەکەوت، بەڵام کورد و کوردستان هەر دەمێنن، لاوانی کورد تۆڵە دەکەنەوە، شەرمەزاری بە ستەمکاران"
لە نێو شەهیدانی شاری دەرسیم دا، ژمارەیەکی زۆر لە نەوەکان و لە کەسوکار و لە هۆزەکەی (دیاب ئاغای) ناپاکی تێیاندا بوون.. ئەمە پاداشت و پیاوەتی ئەتاتورک بوو، بە (دیاب ئاغا)ی دەستە نزیکەکەی و بە نۆکەر و سیخوڕ و جاشە گەورەکەی.
گەورە ناپاکێکی تری کورد، جاش و خۆفرۆش و نۆکەرێکی قێزەوەنی تری ئەتاتورک، ناوی (حەسەن خەیری) یە، کە ئەندامی پەرلەمانی تورکیا بوو، نوێنەری شاری دەرسیم بوو، بە دەنگی کورد بوو بە ئەندام پەرلەمان.. کەچی ئەم نۆکەر و ناپاک و نامەردە، گەورەترین ناپاکی بەرانبەر بە گەلی کوردمان کرد.. گەورەترین خزمەتی تورکیای داگیرکەری کوردستانی کرد.. گەورەترین نیازی گڵاوی ئەتاتورکی خوێنڕێژی هێنایەدی.
لە کۆنگرەی پەیمانی (سیڤەر) دا، کورد لەوە نزیک ببۆوە، کە دەوڵەتی کوردی بە دابمەزرێنن، ئەوە بوو سیڤەر گۆڕا بە پەیمانی (لۆزان) هاوپەیمان واژۆیان لەسەر بڕیارەکان نەکرد، بەبێ مافی کورد و سەربەخۆیی کوردستان.. چونکە هیچ بڕوایەکیان بە قسەکانی شاندی تورکیا نەبوو.. ئەتاتورک داوای لە (حەسەن خەیری) نۆکەری کرد، کە بە جلی کوردییەوە، لە پەرلەمان دا، بانگەشەی برایەتی تورک و کورد بکات، ئەوە بڵێت، تورک و کورد بران و پێکەوە دەژین و هیچ کێشەیەکیان نییە، کورد نایەوێت لە تورکیا جیاببێتەوە، تورکیا نیشتمانی تورک و کوردە.. کۆمەڵێک لە ڕۆژنامەنووسان و میدیا بە گەواهیدانی ئەم سیناریۆ داڕێژراوە ئامادەکرابوون، کە ڕۆژانە قسە

تەڵقین کراوەکانی جاشی بەکرێگیراو خۆفرۆش و ناپاک (حەسەن خەیری) یان ب□هاودەکردەوە.
ژنەکەی حەسەن خەیری، بە پێچەوانەی مێردەکەیەوە، کوردێکی دڵسۆز و پاک بوو. دژی ئەم کارە قێزەوەنەی مێردەکەی بوو، زۆر لێی پ□ا□ی□وە و داوای لێکرد.. کە ئەو کارە نەکات و ناپاکی لە گەلی کورد نەکات.. بەڵام حەسەن خەیری گوێی پێی نەدا.
حەسەن خەیری داوا و نیازە گڵاوکەی ئەتاتورکی جێبەجێ کرد، چەند جارێک بە جلی کوردییەوە چووە ناو پەرلەمانی تورکیا و ئەو قسانەی کە ئەتاتورک بۆی نووسیبوون، تووتی ئاسایی دووبارەی دەکردنەوە..
وێنەکەی و قسەکانی بوون مانشێتی رۆژنامەکانی تورکیا.. هەر لەسەر داوای ئەتاتورک، حەسەن خەیری، نامەیەکی تەلگرافی، بۆ گۆنگرەی لۆزان نارد، ئەوەی تێدا نووسیبوو، کە کورد و تورک براین، کێشەیەکمان نییە و دەمانەوێت پێکەوە بژین و بمێنینەوە، جیابوونەوە و دەوڵەتی کوردیمان ناوێت.
هاوپەیمانان کە ئەو نامە تەلگرافەیان پێگەیشت. بڕوایان کرد و بڕیارەکانیان واژۆکرد.
(حەسەن خەیری) ناپاک و خۆفرۆش، گەورەترین ناپاکی بەرانبەر بە گەلەکەمان کرد، هۆکارێکی گەورە بوو، بۆ لەباربردنی خەونی کورد، لە دامەزراندنی دەوڵەتی کوردی.
هەر بە فەرمانی ئەتاتورک حەسەن خەیری دەستگیر کرا، دادگای تورکیا بە تاوانی لەبەرکردنی جلی کوردی و جوداخوازی، بڕیاری لە سێدارەدانیان بۆ دەرکرد، حەسەن خەیری ناپاک بەرگری لەخۆی کرد و وتی:"من بۆ ئەوە ئەو کارەم کرد، تا رێگری لە دروستبوونی دەوڵەتی کوردی بکەم" بێ سوود بوو، پێیان وت تۆ پێشێلی دەستووری تورکیات کرد و بەجلی کوردییەوە چوویتە ناو پەرلەمان.. پێیان وت بەر لە سێدارەدانت، چیت هەیە کە بیڵێیت..؟ دوایین راسپاردەی حەسەن خەیری ناپاک و نۆکەر ئەمە بوو:
"با گۆڕەکەم لەسەر رێگای کوردان بێت.. بۆ ئەوەی هەر کوردێک بیبینێت تف بارانی بکات.." دەیگێڕنەوە و دەڵێن: لە دوای ناشتنی تەرمەکەی.. هێندە تفیان کردبووە سەر گۆڕەکەی بە دوو شەو و بە دوو رۆژ ئەو تفانە وشک نەبۆون.

مستەفا کەماڵ ئەتاتورک، تووشی نەخۆشی جگەرهات، وێنەیان گرتووە و دەڵێن: ئەتاتورک جۆرە مێروویەکی سووری وردی بە چاو نەبینراو تێیدا، ئەو جۆرە مێروووەش تەنها لە وڵاتی چین دا هەبوو، تا ئەو کاتەش دەرمانی دژە ئەو مێرووە نەدۆزرا بۆوە، ئەتاتورک گەڕ و گول بوو، هەر خۆی هەڵدەکڕاند، تا سەری نایەوە و گۆڕ بەگۆڕ بوو.

لە کۆنگرەی چوارەمینی پارتی دیموکراتی گەلان (هەدەپە) کە لە (٢٣/٢/٢٠٢٠) لە (ئەنقەرە) دا بەسترا، بە زۆرینەی دەنگ، دوو هاوسەرۆکی تازەیان بۆ پارتەکەیان هەڵبژارد، کە خاتوو (پەروین بوڵدان) و دکتۆر (مەدحەت سنجار) بوون، لە تورکیدا بە (میتهات سنجار) ناودەبرێت.. بەڕێوەبەری کۆنگرە و ئەندامی سەرکردایەتی ئەم پارتە (ئەلیجان ئونکی) وتی:"من لە باتی هەمووتان دەڵێم ئەمە پارتێکی کوردین نین.. ئەمە رێکخراوێکی تورکین"

دکتۆر مەدحەت سنجار کێیە؟ بە کورتی دکتۆر مەدحەت، نووسەر و ئاکادیمی و شارەزایەکی پسپۆرە لە بواری کاروباری سیاسی و یاسایی دا، لە ساڵی (١٩٦٣) لە باکووری کوردستان، لە شاری (نسیبین)ی سەر بە پارێزگای (ماردین) لە خێزانێکی عەرەب لەدایک بووە. لە ساڵی (١٩٩٥) دا، دکتۆرای لە یاسادا وەرگرتووە. لە ساڵی (٢٠٠٧) مامۆستا بوو لە (کۆلێژی یاسا) لە زانکۆی ئەنقەرە.. لە ساڵی (٢٠١٥) دا، بە دەنگی کورد، بوو بە ئەندام لە پەرلەمانی تورکیا بۆ ماوەی چوار ساڵ.. ئێستاش هاوسەرۆکی پارتی دیموکراتی گەلانە.

(لە سەردەمی حیزبی بەعەس شۆڤێنیدا، لە باشووری کوردستاندا، ئەو کوردەی ببوایە بە بەعسی، خەڵکی کورد لە نێو خۆیاندا، دەیان وت: فڵانە کەس، حەبە سەوزەکەی قووت داوە، واتە بووە بە بەعسی و قسەی لا نەدرکێنن) وا دیارە (مەدحەت سنجاریش حەپە سوورەکەی قووت داوە و بووە بە تۆرانی و چۆتە ژێر چەتری کەماڵیزم و تۆرانیلیزم ەوە) لە دانیشتنەکەی پەرلەمانی تورکیا، لە ڕۆژی (٢٣/٤/٢٠٢٠) دا، کە بە بۆنەی ساڵڕۆژی یادی سەد ساڵەی دامەزراندنی پەرلەمانی تورکیاوە سازکرا، مەدحەت سنجار، وەکو هاوسەرۆک و وەکو نوێنەری پارتی دیموکراتی گەلان، بەشداری لەو دانیشتنەکەی پەرلەماندا کرد، وتەیەکیشی پێشکەش کرد، لە وتەکەیدا کەوتە ماستاو سارکردنەوە و تەشی رستن، ستایشی ئەتاتورکی کرد و بە شان و باڵیدا هەڵیدا، مستەفا کەماڵ ئەتاتورکی کوردکوژی، بە داکۆکیکەر لە کورد ناوبرد، وا باسی کرد کە ئەتاتورک چاکە و پیاوەتی بە سەر کوردەوە هەیە.. مەدحەت سنجار وتی:" مستەفا کەماڵ پاشا، بە هەموو هەیەکەوە هەوڵیدا چارەسەری گونجاوی کێشەی کورد بدۆزێتەوە، هەوڵیدا لەژێر چەتری دەوڵەت و شکۆداریدا و بە بیرێکی دیموکراتییانەی یەکگرتووی هاوبەش چارەسەری کێشەی کورد بکات، کەچی هەوڵ و کۆششە زۆرەکانی لادراون و لە یادکراون"

تۆ بڵێی (مەدحەت سنجار) کە دکتۆرای لە یاسادا هەیە، هێندە گێل و گەمژە و نەزان بێت و ئاگای لە دەستوورەکەی ئەتاتورک نەبێت، کە بە هیچ شێوەیەک ناوی کوردیان نەبردووە، بە تورکی شاخاوی ناویان بردووە؟ ئەی تۆ بڵێی مەدحەت هێندە حەپەلە بێت و مێژووی

نەخوێندبێتەوە، کە ئەتاتورک، ئەو هەموو ڕەشەکوژی و کۆمەڵکوژییەی لە کورد کرد و زمانی کوردی قەدەغەکرد و هیچ مافێکی بە کورد ڕەوا نەبینی و بە ئاگر و ئاسن ڕەفتاری لەگەڵ کورد دا کرد..؟! ئەتاتورکێک کە هەموو دەستەڵاتێکی هەبوو.. کە دەیتوانی ڕێی لێبگرێت، گەر بیویستایە چارەسەری کێشەی کورد بکات؟ چما مستەفا کەمالەی ڕەگەزپەرست، دانی بە هەبوونی کورد دا دەنا؟ لەسەر ئەو هەموو تاوانانەی کە ئەتاتورکی نامەرد لە کوردی کردن، دکتۆر مەدحەت ستایشی دەکات و بە شان و باڵیدا هەڵدەدات! بە داکۆکیکەر لە کوردی ناو دەبات.. ڕەنگە مەدحەت سنجاری کەمالیزم، وا تێبگات کە نەوەی تازەی کوردمان ساویلکەن و هیچ لە مێژووی خۆیان نازانن.

شایەنی باسیشە، پارتی دیموکراتی گەلان هیچ ناڕەزایی و هەڵوێستێکی ئەرێنییان نەبوو، لەمەڕ ئەو لەشکرکێشییەی کە تورکیا بۆ سەر ڕۆژئاوای کوردستانی کرد، کە بە سەدان کوردیان کوشت و بە هەزارانیشیان ئاوارە و دەربەدەرکردن.. چەکی فسفۆری سپیی قەدەغەکراوی نێودەوڵەتیان لە دژی کورد بەکارهێنا. تورکیا تا ئێستاش درێژە بە تاوانە قێزەونەکانی دەدات. ئەی نابوایە هەدەپە پرۆتستەی ئەم تاوانانەی تورکیان بکردایە..؟
بێ دەنگی و بێ هەڵوێستیان، واتای رازیبوونیان دەگەیەنێت و هاوبەشن لەم تاوانانەدا.
هەرگیز لە عەرەبێکی کەمالیزم و تەرانیلیزمی وەک مەدحەت سنجار، چاوەڕێی ئەوەی لێ ناکرێت، کە داکۆکی لە کورد و لە کێشەی کورد بکات.. یا باس لە ستەملێکراوی کورد و لە تاوانەکانی تورکیا بکات.. گەر مەدحەت قسەکانی بە پێچەوانەوە بکردایە راستی دەوت..
چونکە هەندەی ئەتاتورک سوودی لە کورد وەرگرت، ئەوەندە سوودی لە تورک وەرنەگرتووە.. بە هەزاران کوردی کەی و کردنی بە نەکەر و بە جاشی ڕەشمەڵەسەری خۆی. ئەتاتورک لە هەموو شەڕەکانی لە دژی نەیارەکانیدا، جاشە کوردەکانی دەخستنە پێش لەشکری تورکیاوە.. بۆ کوشتی دەدان، یا هەر خۆیان لە دواوە دەیان کوشتن.. لایەکی کێشەوە ئەتاتورک ڕێگری لەوەش دەکرد کە کورد بتوانن لەگەڵ گەلان و وڵاتاندا پەیوەندیان هەبێت، نەباکا داوای دامەزراندنی دەوڵەتێک بۆ کورد بکەن.. گەر مەدحەت سنجاری غیرەتی هەیە با باسی ئەم راستییانە بکات نەک پاکانە بۆ ئەتاتورکی خوێنمێژ و ستەمکاری گەورەبەگەر بکات. بە داخەوە، کە کە چەتە شوەنی کە.. وەکو کورد دەڵێت:

نەماوە دەنگی دلێران

چەقەڵ راودەکا لە جەگەی شێران

تا تێکۆشەر و سیاسەتمەداری گەلەکەمان، سەڵاحەدین دەمیرتاش هاوسەرۆکی پارتی دیموکراتی گەلان بوو، زۆر دلێرانە و بوێرانە قسەی دەکرد، ببوو بە چقڵی ناو چاوی ئەردۆگان.. ئێستاش لە بەندیخانەدا نەگۆڕاوە و هەر هەمان هەڵویستی هەیە، هەر بۆیە ئازادی ناکەن، گەرچی ماوەی بەندکردنەکەی تەواو بووە و بەسەرچووە.

لە ساڵی (١٩٩٢) سەرۆک کۆماری پێشووی تورکیا (سلێمان دەمیرێل) ی گەڕبەگەڕ، وتی:"لە تورکیادا هیچ شتێک بوونی نییە بە ناوی کێشەی کوردەوە، ئەمە راستیی هەبوونی کورد لە تورکیادا قبووڵ ناکەین"

دیکتاتۆرە خوێنڕێژەکەی ئێستای تورکیا زیندانیستان، سوڵتان ئەردۆگان، کە تووشی کوردفۆبیا بووە، ئەویش ئەو ئایدۆلۆژییە بەگەنە ڕەگەزپەرستییەی دووبارە کردەوە وتی:"لە تورکیادا یەک ئاڵا و یەک زمان هەیە.. ئەوەی نایەوێت بێتە ژێر ئەم ئاڵایەوە با لێرە بڕوات" مەبەستی ئەردۆگان کوردە.. سێبەرەکەی خۆشی لێبووە بۆ کورد.

زەڕافە ملدرێژەکەی سوریاش (بەشار ئەسەد)ی دیکتاتۆر هەر هەمان شەکری شکاند و وتی:"شتێک نییە لە سوریادا، کە ناوی کێشەی کورد بێت. بە هۆیەکی ساکارەوە، کورد هەیە لەگەڵ مێژوودا لە سوریادا دەژین.. بەڵام ئەو کۆمەڵانەی کە بۆ باکوور هاتوون، تەنیا لە سەدەی رابردوودا هاتوون. بە هۆی سەرکوتکردنیان لە لایەن تورکیاوە. وەکو میوان وەریانمان گرت". ئەمە لە نووسینەکماندا، لەژێر ناوی (کەڵەواریی بەشار ئەسەد و قەوچەقەوچەکانی) کە لە ڕۆژی (١١/ئادار/٢٠٢٠) دا، بڵاومان کردەوە، بە کورتی وەڵامی ناماقوڵییەکانی (بەشار ئەسەد) مان داوەتەوە.

پارتی کرێکارانی کوردستانیش، نزیکەی (٤٢) ساڵە لە شۆڕشدان، نزیکەی (٤٢) هەزار جوانترین و ئازاترین کوڕان و کچانی کوردیان بە شەهیدکردن دا، تا ئێستا نەیانتووانیوە (٤٢) مەتر لە خاکی باکووری کوردستان، لە تورکیای داگیرکەر رزگار بکەن.. تا ئێستا نەیانتوانیوە، لۆبییەکی سیاسی و دیپلۆماتی بەهێزی کورد، لە وڵاتانی ئەوروپادا پێکبهێنن، کە بتوانن کاریگەریان لەسەر پەرلەمان و حکومەتەکانی ئەوروپا هەبێت، تا پشتگیری لە شۆڕش و خەبات و لە رزگاریکردنی کوردستانی داگیرکراو و لە مافە زەوتکراوەکانی گەلی کوردمان بکەن.

(پەکەکە) لە پێشا دروشمیان رزگارکردنی کوردستانی گەورە بوو، بەڵام لە ئێستادا لەو دروشمە پەشیمان بوونەتەوە و باسی دەوڵەتی کوردستانیش ناکەن. داواکانیان لە چەند مافێکی سادە و لە ئازادکردنی (هاپۆ) دا چڕکردوونەتەوە.. باس لە برایەتی تورک و کورد دەکەن و جیابوونەوە لە تورکیا ڕەتدەکەنەوە.. ئەمەش سازش کردن و خۆبەدەستەوەدان و بە تورکیا بوونە.. جۆرێکیش لە کویلایەتی

ئارەزوومەندانە.
لەگەڵ ئەوەشدا، پێویستە ئەو راستییەش بڵێین، کە گەریلاکانی پەکەکە، هەڵوێستی نەتەوەییان هەبووە و هەیە.. ئامادەی بەرگریکردن بوونە، لە هەموو بەشەکانی تری کوردستان. لە کەرکووک و مەخموور و شەنگاردا، قارەمانانە بەرگرییان لە خوشک و برایانی کوردیان کرد.
گەر کوردی کەمالیزم و تۆرانیلیزم و ئیخوانلیزم، لە هەڵبژاردنەکانی تورکیادا، دەنگیان بە پارتی ناداد و ناگەشکردن نەدایە، نەیان دەتوانی ببن بە کیتلەی زۆرینەی پەرلەمانی تورکیا و نەیان دەتوانی کە حکومەتێکی قورخکردوو پێکبهێنن، لە ئێستادا بە زۆرینەی دەنگەکانی ئەندامەکانی پارتەکەی ئەردۆگان، هەموو ئەو بڕیار و یاسایانە لە پەرلەمانی تورکیادا تێدەپەڕێنن، کە لە بەرژەوەندی پارتەکەیان و لە بەرژەوەندی ئەردۆگان دان.
پێویستە ئەمەی کورد بە خۆماندا بچێتەوە و دەست و دوژمنانی خۆمان لێک بکەینەوە. پێویستە ئەو راستییەش بزانین، کە هەرگیز دوژمنانمان، داگیرکەرانی کوردستانمان، نابن بە دەستمان.. نابێت بە زمانی لووس و بە زەردەخەنەی ژەهراویان بڕوا بکەین. پێویستە لە لایەن دەسەزانی گەلەکەمانەوە، شتراتیژییەتێکی یەکگرتووی نەتەوەیی کورد دابڕێژن.. پێویستە دەسەزانی گەلەکەمان، لە نەکەرانی بێگانە جیا بکەینەوە.

پێویستە نەترسین، نەفرەت لە جاشەکان و لە ناپاکان و لە کوردستان فرۆشان و لە نەکەرانی تورکیا و ئێران و عێراق و سوریا بکەین کە داگیرکەرانی کوردستانن. رۆژانەش بە هەزاران تف و نەفرەت لە (دیاب ئاغاکان) و لە (حەسەن خەیرییەکان)ی باشووری کوردستان بکەین.

رەزا شوان
نەرویج: ۲۲/ مای/ ۲۰۲۰

(*) تا رادەیەک سوود لەم سەرچاوانە وەرگرتوون:
١ـ دیاب ئاغای دەرسیمی، نموونەی کوردی دەربار و رەنج بە باچوو.
ئامادەکردن وەرگێڕانی: بەکر شوانی.
٢ـ إعادة بناء التأريخ وصياغته وفق مفاهيم جديدة "الكماليزمية وكورد تركيا نموذجا"
سایتی: دارکا مازی.
٣ـ حەسەن خەیری لە باشوورە..! نووسینی: محەمەد بەرزی.
٤ـ من هو دكتور مدحت سنجار؟ سایتی: خبر. ٢٤.

٥ـ سەرکەوتنی کۆنگرەی هەدەپە و گاڵا تاسرای، شکستی کوردان.
سایتی: دارکا مازی.
٦ـ حەسەن خەیری خائن. تقي الدين ئاکرەیی.